

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 862 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investition marketingni rivojlantirish asosida mintqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Quliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizmda tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсикиов Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	
Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	

Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari.....	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modellashtirish.....	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorcachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili.....	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri.....	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan.....	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi.....	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari.....	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish.....	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoira Azimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari.....	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari.....	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	
Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarining oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitara Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	

Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimlikni baholashni xalqaro stanadartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditorlik natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	

Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoirazimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari.....	411
Maxmudova Nargiza Davlat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlari.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	
Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами.....	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida.....	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlari	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	

Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish.....	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	513
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari.....	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari.....	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari.....	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari.....	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari.....	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны.....	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi.....	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari.....	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	
Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	

Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape	704
Otaboev Akhmed Makhsubek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	
Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системе Республики Узбекистан	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati	734
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	

Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	
Trade Marketing in the Era of Social Media: Strategies for Attracting and Retaining Customers Through Social Media Platforms.....	795
Mamatkulova Shoirja Jalolovna	
Mamlakatimiz to'qimachilik tarmog'ining zamonaviy holati va tendensiyalari.....	800
Azizxon Tillyaxodjayev	
Physical Activity and Education, Trends in the Sports Industry	807
Axtamov Djamshed Baxromovich	
Davlat moliyaviy nazoratining amalga oshirishning metodologik masalalari.....	812
Hakimov Nodir Nazarovich	
Avtomobil yo'llari tizimidagi tashkilotlarda buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimini tashkil qilishning o'ziga xos jihatlari	818
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Inson kapitali indeksini oshirishda ta'lim tizimini rivojlantirish yo'nalishlari.....	826
Akhmadaliev Nikholakhon	
Global iqtisodiyot sharoitida bank inqirozlarining kelib chiqish sabablari va ularni boshqarish yo'nalishlari.....	829
To'xtayeva Umida Shamsiddin qizi	
Усовершенствование практики управления инфляцией на примере зарубежного опыта.....	833
Нишанбаева Наргиза Бохадировна	
Sud-buxgalteriya ekspertizasini tayinlashning tashkiliy-huquqiy ta'minoti.....	837
Darvishov Sarvarbek Rustamovich	
Mudofaa majmui va huquq muhofaza qilish organlari muassasalari, tashkilotlari g'azna ijrosi	845
Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
The Concept and Theoretical Foundations of Marketing Strategy in Regional Development.....	851
Diyorakhon Ibragimovna Kholmurotova	
Umumta'lim maktablarini moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	857
Turayev Ochil Yarashevich	

UMUMTA'LIM MAKTABLARINI MOLIYALASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Turayev Ochil Yarashevich

Tadqiqotchi

Annotatsiya: Umumta'lim maktablari ijtimoiy sohaning muhim va ajralmas qismi hisoblanadi. Ular soni va ko'lami jihatidan bu sohada katta ulushni egalasa-da, ularni moliyalashtirish o'ziga xos xususiyatlarga ega. Chunki ularni moliyalashtirish aksariyat hollarda budjetdan moliyalashtiriladi, smeta xarajatlarini tuzish va tasdiqlash umumiy tartib doirasida amalga oshirilsa-da, ayrim muhim jihatlari bilan ajralib turadi. Mazkur maqolada bu sohaga qaratilayogan muhim e'tibor bilan bir qatorda, moliyalashtirish orqali ta'lim sifatiga ta'sirining muhim jihatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Moliya, moliyalashtirish, davlat budjeti, maktab, xarajat, xarajatlar smetasi, birinchi darajali budjet taqsimlovchilar, ikkinchi darajali budjet taqsimlovchilar, moliyaviy manbalar, smetani tuzish, tasdiqlash, ko'rib chiqish, muammo, ijtimoiy soha, pul mablag'lari.

Abstract: Comprehensive schools are an important and integral part of the social sphere. Although they occupy a large share in this area in terms of number and scale, their financing has its own characteristics. Since in most cases they are financed from the budget, and the preparation and approval of cost estimates is carried out as part of a general procedure, it differs in some important respects. This article examines important aspects of the impact of funding on the quality of education, as well as critical attention to this area.

Key words: Finance, financing, state budget, school, cost, estimate, first-order budget allocators, second-order budget allocators, financial resources, budgeting, approval, consideration, problem, social sphere, money.

Аннотация: Общеобразовательные школы являются важной и неотъемлемой частью социальной сферы. Хотя они занимают большую долю в этой сфере по количеству и масштабам, их финансирование имеет свои особенности. Поскольку в большинстве случаев их финансирование осуществляется из бюджета, а подготовка и утверждение сметы расходов осуществляется в рамках общей процедуры, она отличается в некоторых важных аспектах. В данной статье рассматриваются важные аспекты влияния финансирования на качество образования, а также критическое внимание к этой области.

Ключевые слова: Финансы, финансирование, государственный бюджет, школа, стоимость, смета, бюджетные распределители первого порядка, бюджетные распределители второго порядка, финансовые ресурсы, составление бюджета, утверждение, рассмотрение, проблема, социальная сфера, деньги.

KIRISH (INTRODUCTION)

Ma'lumki, umumiy o'rta ta'limning maqsadi har bir shaxsning ta'lim va tarbiya olishdagi konstitutsiyaviy huquqini ro'yobga chiqarishga qaratilgan bo'lib, unda o'quvchilarga bilimlarning zarur hajmini beradi, mustaqil fikrlash, tashkilotchilik qobiliyati va amaliy tajriba ko'nikmalarini rivojlantiradi, dastlabki tarzda kasbga yo'naltirishga va ta'limning navbatdagi bosqichini tanlashga yordam beradi. Bu kabi oliy maqsadga erishishda, albatta, uning moliyaviy asoslari muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'kidlaganimizdek, bugungi kunda umumta'lim maktablari soni va ko'lami jihatdan ijtimoiy sohaning eng muhim bo'g'ini hisoblanadi. Ularning o'z oldiga qo'yilgan maqsadi erishishda sifatli ta'limni tashkil qilish birgalikda ularning faoliyatini moliyalashtirish ham alohida kasb etadi.

Albatta, bu masala o'ta murakkab hisoblanadi. Bir tomondan davlat budjetidan birinchi darajali mablag'larni taqsimlash jarayonlarni to'g'ri tashkil etish bo'lsa, boshqa tomondan umumta'lim maktablarida xarajat smetalari amaldagi qonunchilik doirasida to'g'ri shakllantirish hamda ularni bir maromda kerakli miqdorda moliyalashtirish masalasi ham o'ta dolzarb hisoblanadi. Albatta, bu masalalar keng qamrovli tadqiqotlarni talab etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI (LITERATURE REVIEW)

Albatta, umumta'lim maktablarni moliyalashtirish muammosi doimiy ravishda ilmiy tadqiqotlarning obyekti sifatida qaralib kelingan. Ular turli davrlarda turlicha moliyalashtirish usuliga asoslangan. Ularga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar ham ana shu jarayonlardan kelib chiqib yondoshilgan. Xususan, University of Chicago, Harvard University (AQSH), University of Cambridge (Buyuk Britaniya), Wageningen University and Research (Niderdandiya), Waseda University (Yaponiya), Keimyung University (Janubiy Koreya), Nanyang Technological University (Singapur), Tsinghua University (Xitoy)¹ kabi yirik markazlar tomonidan ijtimoiy soha bilan birgalikda maktab muassasalarini moliyalashtirish bilan bog'liq ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda.

¹ Raxmonov Dilshodjon Alidjonovich. O'zbekistonda ijtimoiy sohani moliyalashtirishning metodologik asoslarini takomillashtirish 08.00.07 – moliya, pul muomalasi va kredit iqtisodiyot fanlari doktori (dsc) dissertatsiyasi avtoreferati Toshkent – 2018, 7 b.

Shu bilan birgalikda xorijlik olimlar: D.Blum, D.Kurtker, A.Deton, R.Lukas, A.Smit, D.Romer, D.Veyl kabi xorijiy olimlar aynan ta'lim bilan bog'liq tadqiqotlar olib borgan bo'lsa, MDH davlatlari olimlaridan aynan mavzuga daxldor tadqiqotlarni olib borganlari sirasiga K.Antonova, S.Borisova, I.Ginzburg, I.Glushenko, Ye.Nikitina, O.Murzayevalarni kiritish mumkin. Bu olimlar ijtimoiy sohani moliyalashtirish jarayonida umumta'lim maktablarini moliyalashtirish amaliyotiga oid tadqiqotlarni olib borgan.

O'zbekistonda ijtimoiy soha, shu jumladan, umumta'lim maktablarini moliyalashtirish masalalari bilan ilmiy tadqiqotlar olib borgan olimlar sifatida D.Raxmonov, D.Mirxoja, N.Xaydarovlarni keltirib o'tish mumkin.

D.Raxmonov o'zining O'zbekistonda ijtimoiy sohani moliyalashtirishning metodologik asoslarini takomillashtirish 08.00.07 – moliya, pul muomalasi va kredit iqtisodiyot fanlari doktori (DSc) dissertatsiyasi doirasida ijtimoiy sohani moliyalashtirishning metodologik asoslarini yoritib bergan, inson kapitalini rivojlantirish ijtimoiy sohani moliyalashtirishga zamonaviy yondashuv ekanligini asoslab bergan, ijtimoiy sohani, shu jumladan umumta'lim maktablarini moliyalashtirishning iqtisodiy o'sishdagi ahamiyati va uning zarur xususiyatlarini ilmiy izohlagan, O'zbekistonda ta'lim tizimi, shuningdek, umumta'limni moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyatlari va rivojlanish tendensiyalarini aniqlab bergan bo'lsa, D.Mirxoja o'z ilmiy tadqiqotlarida maktab ta'limini moliyalashtirishning nazariy asoslari va o'ziga xos jihatlarni asoslab bergan, maktab ta'limini moliyalashtirishning iqtisodiy-me'yoriy ko'rsatkichlarini tizimlashtirgan, maktab ta'limini moliyalashtirishga ta'sir etuvchi omillarning mohiyatini aniqlagan va baholab bergan, maktab ta'limini moliyalashtirishda pedagoglarning o'rni va ahamiyatini rivojlanish tendensiyalarini baholagan, maktab ta'limini budjetdan moliyalashtirishni rivojlanishining amaldagi holatini hamda maktab ta'limini moliyalashtirishning hududiy tendensiyalarini tahlil qilgan holda ilmiy xulosalari chiqargan. Shuningdek, ushbu tadqiqotchi O'zbekistonda maktab ta'limini moliyalashtirishning ustuvor yo'nalishlarini ishlab chiqish bilan birgalikda maktab ta'limi muassasalarini moliyalashtirishni optimallashtirish istiqbollari bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqqan².

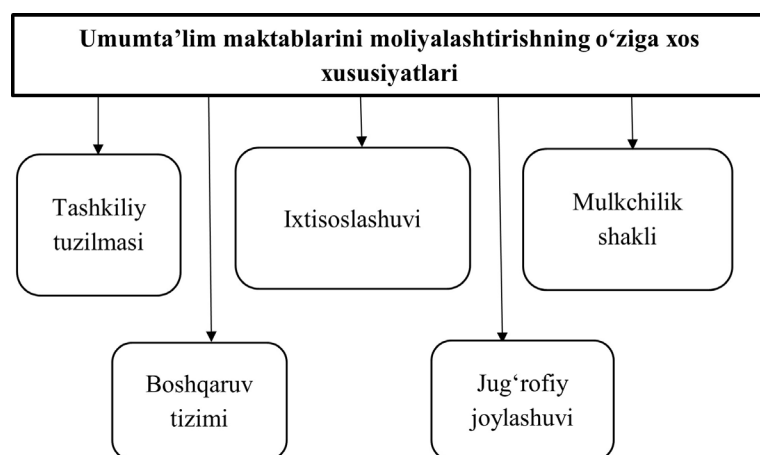
Shu bilan birgalikda maktab ta'limi bilan bog'liq holatlar hamda ularni moliyalashtirish bilan bog'liq ayrim muammolar saqlanib qolinishi bilan bir qatorda bugungi kunda umumta'lim tizimidagi o'zgarishlar ularni moliyalashtirish tizimini yanada takomillashtirishni taqozo etmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI (RESEARCH METHODOLOGY)

Umumta'lim tizimini moliyalashtirish bilan ilmiy tadqiqotlarda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan ham foydalaniladi. Bular jumlasiga deduksion yoki induksion, sintez va tahlil, statistik tahlil-lash, mantiqiy va taqqoslama, abstrakt-mantiqiy fikrlash usullaridan foydalanish o'z ilmiy-uslubiy ahamiyatiga ega bo'lib, ushbu maqolada ana usullar ma'lum darajada foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR (ANALYSIS AND RESULTS)

Yuqorida qayd etganimizdek, umumta'lim muassasalari ijtimoiy xizmatlarni amalga oshiruvchi muassasa bo'lib, ular tomonidan ko'rsatilgan ijtimoiy xizmatlar jamiyatning barcha qatlamlari tomonidan ist'emol etiladigan ta'lim xizmatini qamrab oladi. Umumta'lim maktablarining tashkiliy-tuzilishi va ularning ixtisoslashuvi hamda mulkchilik shakllarining turli-tumanligi ularni moliyalashtirish jarayonida o'ziga xoslikni keltirib chiqaradi.

1-rasm: Umumta'lim maktablarini moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyatlari³

2 Mirxodja Diyora Alisherovna O'zbekistonda maktab ta'limini moliyalashtirishni takomillashtirish 08.00.07 – moliya, pul muomalasi va kredit iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent – 2021, 7-b.

3 Muallif tomonidan tuzilgan.

Yuqoridagi rasmda keltirilgan xususiyatlardan tashqari maktabni moliyalashtirish qaysi budjetdan (mahalliy yoki respublika) amalga oshirilishiga bog'liq bo'lishi mumkin. O'zbekistonda amaldagi tartibga ko'ra, davolash-profilaktika muassasalarida statsionar sharoitda uzoq muddat davolanishga muhtoj bolalarga bevosita muassasaning o'zida umumiy o'rta ta'lim berish tashkil etilishi, sanatoriy turidagi ixtisoslashtirilgan maktab-internat, alohida sharoitlarda ta'minlanishi, tarbiyalash va ta'lim berishga muhtoj bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktablar, zaruriyatga ko'ra, umumta'lim muassasalarida o'quvchilarning yashashi va ovqatlanishi uchun lozim darajadagi shart-sharoitlar yaratilishi ham ularni moliyalashtirishning xususiyatlarini belgilab beradi.

Ta'lim xizmatlari sohasida ta'lim rivojlantirish va sifatini oshirish, sohaga xususiy sektorni jalb qilishni jumladan, davlat-xususiy shekrikligi asosida qo'llab-quvvatlashga qaratilgan qarorlarini amalga oshirilishi natijasida 2023-yilda ta'lim xizmatlarini o'sishi 24,8 foizni tashkil etib, 2023-yilda yangi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari sonini 1600 taga yetkazildi. To'rtinchi yo'nalish – xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali 2024-yilda bozor xizmatlari o'sishini 14,9 foiz (574 trln so'm) darajasida ta'minlash prognoz qilinmoqda. Bunda, yuqori o'sish sur'atlari asosan ta'lim hamda aloqa va axborotlashtirish – 25,5 foiz, moliya – 22,3 foiz va transport – 10,4 foizga o'sish hisobiga ta'minlanishi prognoz qilinmoqda.

2023-yilda Davlat budjetining ta'lim sohasi uchun jami xarajatlari 60,6 trln so'm miqdorida yoki Davlat budjeti jami xarajatlarining 21,5 foizini hamda tasdiqlangan parametrlarga nisbatan o'sish 6,2 foizni tashkil etdi. Shu jumladan, Davlat budjetidan umumta'lim maktablarini saqlash uchun 2023 yil 38,3 trln so'm (+2,3 trln so'm), maktabgacha ta'lim 11,9 trln so'm (+1,1 trln so'm), oliy va o'rta-maxsus ta'limga 10,5 trln so'm (+0,1 trln so'm) ajratildi. 2023 yilda ta'lim sohasi bo'yicha davlat dasturlari va tadbirlarga 7 513,0 mlrd so'm mablag' yo'naltirilgan bo'lib, tasdiqlangan budjetda nazarda tutilgan mablag'lardan 1 011 mlrd so'mga ko'p. Jumladan, 2023-yilda qo'shimcha ravishda nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalariga Davlat budjetidan subsidiyalarga 2 769 mlrd so'm (+510 mlrd so'm); umumiy o'rta ta'lim muassasalarida darsliklarni yangilash bilan bog'liq xarajatlar uchun 1 376 mlrd so'm (+456 mlrd so'm); umumiy ta'lim maktablari uchun yangi kompyuter sinflarini xarid qilish xarajatlari 220 mlrd so'm (+120 mlrd so'm) mablag' yo'naltirildi.

Bunda, keyingi yillarda ham budjet xarajatlarining tarkibida ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, fan, madaniyat va sportni rivojlantirish, muhtoj aholini uy-joy bilan ta'minlash va boshqa ijtimoiy tadbirlar uchun jami Davlat budjeti xarajatlarining asosiy qismi yo'naltiriladi.

1-jadval: Davlat budjeti xarajatlari tarkibida ta'limga oid xarajatlar 2024–2026-yillarga mo'ljallangan mo'ljallari, trln so'm⁴

№	Ko'rsatkichlar	2024-yil	2025-yil	2026-yil
1	Davlat budjeti xarajatlari	312,8	362,5	419,4
2	Yalpi ichki mahsulotga nisbatan, foizda	24,0	23,5	24,3
3	Ijtimoiy soha xarajatlar	151,4	193,7	221,9
4	Ta'lim	69,1	95,1	111,9
5	Ta'lim xarajatlarining jam davlat budjetiga nisbatan, foizda	22,0	26,2	28,5
6	Ta'lim xarajatlarining jami ijtimoiy xarajatlarga nisbatan, foizda	45,6	49,0	50,4

Agar, Davlat budjeti xarajatlarining 2024-yil uchun prognozi va 2025–2026-yillar uchun mo'ljallariga qaraydigan bo'lsak, ta'lim xarajatlarining jam davlat budjetiga nisbatan ulushi 2024-yilda 22,0 foizni tashkil etsa, keyingi 2025-yil va 2026-yilda uning salmog'i 26,2 foiz va 28,5 foizni yetishi prognoz qilingan. O'z navbatida 2023-yilda ijtimoiy soha va aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash xarajatlari 133,1 trln so'm bo'lib, tasdiqlangan parametrlarga nisbatan o'sish 4,5 foizni tashkil etdi.

2-jadval: 2023-yilda Davlat budjeti xarajatlarida maktabgacha va maktab ta'limi uchun xarajatlarning yil boshida tasdiqlangan budjet miqdoridan o'zgarishi tahlili trln so'm

№	Ko'rsatkichlar	2023-yil	Farqi
1	Davlat budjeti xarajatlari	282,1	+24,4
2	Yalpi ichki mahsulotga nisbatan, foizda	26,6	+2,5
3	Ijtimoiy soha xarajatlar	133,1	+5,7
4	Ta'lim	60,6	+3,5
5	Umumiy ta'lim	38,3	+2,3
6	Maktabgacha ta'lim	11,9	+1,1

4 Iqtisodiyot va Moliya vazirligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti xarajatlarining 2023-yilda ijrosi 282,1 trln so'mni (davlat maqsadli jamg'armalariga transfertlar bilan birga) yoki 2023-yilgi tasdiqlangan parametrlarga nisbatan 24,4 trln so'mga oshgan holda yalpi ichki mahsulotning 26,6 foizini tashkil etgan. Yuqoridagi jadvalga qaraydigan bo'lsak, 2023-yilning boshida umumiy ta'lim bo'yicha tasdiqlangan budjet 28,3 trln so'm bo'lgan holda yil davomida umumiy ta'lim xarajatlarining oshishi 2,3 foizga oshgan, albatta, bunda ko'zda tutilmagan va zarurat tufayli qo'shimcha xarajatlarni moliyalashtirishni amalga oshirilganligi sabablidir. Umumta'lim xarajatlari jami ta'limga ajratilgan xarajatlarning 63 foiz atrofida tashkil qilib, bu budjetdan ajratilgan mablag'larni tashkil qiladi. Ammo, bugungi kunda umumta'lim maktablarida qo'shimcha budjetdan tashqari mablag'lar topayotgan maktablar ham borki, afsuski, ular ko'p emas. Fikrimizcha, bu alohida mavzu bo'lib, keyingi tadqiqotlarimizda tahlil qilamiz.

XULOSA VA TAKLIFLAR (CONCLUSION/RECOMMENDATIONS)

Umumta'lim maktablarini moliyalashtirish bo'yicha tahlillardan kelib chiqib bir qator xulosalar qilish mumkin, maktab ta'limini moliyalashtirish masalasi respublikamizda ustuvor bosh masalalardan biri sifatida yildan yilga oshib bormoqda. Ammo, bu sohaga ajratilgan mablag'lardan samarali foydalanish ham juda dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Shu jihatdan olganda, keyingi moliyalashtirishda budjet mablag'lari samaradorligi va natijadorligini oshirish zarur bo'ladi, garchi ijtimoiy oqibatlarni keltirib chiqarsada, bu sohaga ham budjetni shakllantirishda "Natijaga yo'naltirilgan budjet" tizimini bosqichma-bosqich to'laqonli joriy etish zarur bo'ladi, vaholanki, "Natijaga yo'naltirilgan budjet" tizimi bilan 2024-yilda Davlat budjeti xarajatlarining 20 foizini, 2025-yil 30 foizini, 2030-yilga kelib 60 foizini maqsadli indikatorlar bilan qamrab olish mo'ljallangan.

Budjet siyosatida inson kapitali rivojlanishiga doir xarajatlar ustuvorligini ta'minlash maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz, bu tamoyillar aynan maktab ta'limini moliyalashtirishda ham asosiy tamoyil sifatida olinish kerak, bunda, keyingi yillarda ham budjet xarajatlarining tarkibida ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, fan, madaniyat va sportni rivojlantirish, muhtoj aholini uy-joy bilan ta'minlash va boshqa ijtimoiy tadbirlar uchun jami Davlat budjeti xarajatlarining asosiy qismi yo'naltirishligini bildiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Barro R.J. "Human Capital and Growth": Papers and Proceedings of the Hundred Thirteenth Annual Meeting of the American Economic Association//The American Economic Review, 2001. - № 91(2). –pp. 12-17.
2. Becker G. Human Capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education, New York: National Bureau of Economic Research, 1964.
3. Bloom D., Canning D. The Effect of Health on Economic Growth, a Production Function Approach//World Development, 32. 2004. – pp. 1-13.
4. Goldin C. and Katz L. The Race between Education and Technology//Cambridge, MA: Harvard University Press. 2009.
5. Raxmonov Dilshodjon Alidjonovich. O'zbekistonda ijtimoiy sohani moliyalashtirishning metodologik asoslarini takomillashtirish 08.00.07 – moliya, pul muomalasi va kredit iqtisodiyot fanlari doktori (dsc) dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent. – 2018, 7 b.
6. Mirxodja Diyora Alisherovna O'zbekistonda maktab ta'limini moliyalashtirishni takomillashtirish 08.00.07 – moliya, pul muomalasi va kredit iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. –Toshkent. – 2021, 7-b.
7. Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi Nizom. lex.uz/docs/3137130

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.